

/// **A PENTAGON TITKAI**

Az elnöknő emberei

/// **PÁPAI ZSOLT**

TITOK KONTRA NYILVÁNOSSÁG. SPIELBERG A SAJTÓSZABADSÁGRÓL.

A vietnami háború 1964-ben kezdődő kiterjesztésében főszerepű Robert McNamara hadügyminiszter legkésőbb 1967-re már nem hitt a folytatásban, és – talán a józan ész parancsára, talán büntudatától hajtva – politikai elemzések megrendelésével, dokumentumok gyűjtésével próbálta ráébreszteni a döntéshozókat a harcok értelmetlenségére. Az 1969 januárjára megszületett, és az amerikaiak indokínai jelenlétét 1945-ig visszamenően vizsgáló, 7000 oldalas Pentagon-iratok (*Pentagon Papers*) titkok sorát fedte fel a vietnami kalandorpolitikáról. Az anyagot nyilvánvalóan nem kívánták mutogatni, egyik szerzője, Daniel Ellsberg révén azonban több vaskos dosszié kikerült a Pentagon páncélszekrényéből, és 1971-ben előbb a *The New York Times*, majd meghátrálása után a *The Washington Post* hozzálátott a szövegek közlésének. A '69-ben Johnson elnököt váltó Nixon kezdetben örült a botránynak, hiszen az lejáratja a demokratákat, azonban pálfordult, amikor ráeszmélt, hogy az események precedenst szol-

gáltatnak jövőbeli titkos kormányzati anyagok sajtó általi publikálásához, valamint veszélyeztetik a nemzetbiztonságot. Nixon ezért igyekezett elejét venni a további közléseknek, és átmenetileg célt is ért: soha korábban nem volt rá példa az USA történetében, hogy a kormányzat *előzetesen* letiltatott egy sajtópublikációt. A Pentagon-iratok ügye azonban ezzel nem ért véget, és az immáron a demokrácia alapjait érintő vitában végül a Legfelsőbb Bíróság döntött.

Steven Spielberg dokudramája a korszak egyik legnagyobb – illetve Watergate-ig feltétlenül a legnagyobb – belpolitikai skandalumáról szól, és leforgatásának apropóját az adta, hogy 2010-ben nyilvánosságra hozták a teljes dokumentum-monstrumot. A rendező tetemre hívja a történet egykori fő- és mellékszereplőit, mások mellett Ellsberget és McNamarát, továbbá a

„Nem kívánták mutogatni”

(Tom Hanks és Meryl Streep)

The New York Times és a *Post* témafelelőseit is. A legnagyobb játékteret Ben Bradlee-nek (Tom Hanks), a *Post* főszerkesztőjének, és Katharine Graham (Meryl Streep) tulajdonosasszonynak biztosítja, akik kiemelik újságjukat a celebek házassági híreinek közlésére szakosodott lapok posványából, és felkészítik arra, hogy a demokrácia zászlóshajója legyen. Spielberg kivált Graham ábrázolásakor jár el gondosan, és úgy farag belőle ideáltipikus amerikai hőrost, hogy közben az esendőségét is megmutatja. Az eleinte megfáradtnak tűnő, üzleti és magánéleti problémáktól szorongatott

elnököt az amerikai sajtószabadság ügyének harcosává avatja, akinek alakjára a zárlatban már emberek tömegei szegeznek áhítattal a tekintetüket.

Héroszteremtésben Spielberg nagyon képzett, ez a téma tehát állt neki. Egyúttal szép kihívásokat is tartogatott, hiszen a szereplők motivációi sokirányúak és képlékenyek, másrészt megvolt a kockázata, hogy a történetet mindenki ismeri, akit akár csak icipicit érdekel a XX. század politikatörténete, viszont akit ez nem érdekel, azt talán a film sem fogja. Ráadásul négy évtizede már készült egy hasonló regiszteren megszólaló film, Pakulától *Az elnök emberei*, minden politikai thriller ősforrása, amellyel szinte lehetetlen felvenni a versenyt.

Spielberg munkája sem állja ki vele az összehasonlítás próbáját. Nem az a gond, hogy a film sok ponton követi Pakuláét, inkább azok a megoldásai zavaróak, melyekkel eloldódik tőle. Milióteremtésben hasonlít hozzá, formaleleményeiben különbözik: az még hagyján, hogy a rendező gyakran diszfunkcionális steadicam-futamokkal „korszerűsíti” a látványt, a sok alsó és felső kameraállás viszont kifejezetten rosszul áll a jeleneteknek, a dokumentarista jelleget sérítik ugyanis.

A történetvezetés hasonlóképpen ellentmondásos. Spielberg briliánsan vág rendet a motivációk dzsungelében és teszi érthetővé a cselekmény vargabetűit, másrészt viszont túlságosan is sterillé alakítja a sztorit, így éppen az a dramaturgiai nyersesség és szögletesség vész el a filmből, ami *Az elnök emberei*t mesterművé tette. *A Pentagon titkai* precízen összerakott mozi, olajozott dramaturgiai gépezettel, ragyogó színészi jelenlétekkel, szépen antikolt – sötétzöldben tartott – kompozíciókkal, viszont a teljes *oeuvre* egyik legkiszámíthatóbb tétele, kevés meglepő műfogás van benne. Minden ízében pontosan olyan, amilyennek a sajtószabadságért vívott harcról szóló amerikai hőseposzt elképzeljük.

A Pentagon titkai (The Post) – amerikai, 2017. Rendezte: **Steven Spielberg**. Írta: **Liz Hannah, Josh Singer**. Kép: **Janusz Kaminski**. Zene: **John Williams**. Szereplők: **Meryl Streep** (Kay Graham), **Tom Hanks** (Ben Bradley), **Sarah Paulson** (Tony), **Bob Odenkirk** (Ben), **Bruce Greenwood** (Robert McNamara). Gyártó: **Amblin / Dreamworks**. Forgalmazó: **Freeman Film**. Szinkronizált. 116 perc.

